Rok V. Nr. 2.

DZIENNIK URZĘDOWY

Wydziału Oświecenia Publicznego

Województwa Śląskiego

KATOWICE. 1. lutego 1928.

Pozycja TREŚĆ: Strona

Rozporządzenia i okólniki.

Poz. 23.

ZARZĄDZENIE
Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 8. listopada 1927 r.
w sprawie praktyki przedegzaminowej w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich.

Zmieniając częściowo brzmienie § 1 rozporządzenia Kierownika Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 3. lipca 1926 r. w sprawie praktyki przedegzaminowej kandydatów na nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 11/173 poz. 128), nadaję mu brzmienie następujące:

„Przez „praktykę przedegzaminową“ rozumieć należy w niniejszem zarządzeniu praktykę nauczycielską, wymienioną jako jeden z warunków dopuszczenia bądź do egzaminu państwowego na nauczyciela szkół średnich, według rozporządzenia z dnia 9. października 1924 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 18/140 poz. 185). bądź do egzaminu pedagogicznego rozporządzeniem z dnia 29. stycznia 1923 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9/110 poz. 68)“.

Warszawa, dnia 8 listopada 1927 r. (Nr. II. P. 15963/27).

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
(—) **Dr. Dobrucki.**

24.

ZARZĄDZENIE
Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 23. listopada 1927 r.
w sprawie dozwolenia do użytku wydawnictw w szkołach średnich ogólnokształcących.

Zaliczam niżej wymienione wydawnictwo w poczet dozwolonych i ustalam dla niego kwalifikację następującą:

Łomnicki Antoni, Tablice matematyczno-fizyczne czterocyfrowe dla użytku szkół średnich. Wydanie drugie. Warszawa, Książnica Atlas, 1927, —

podręcznik dozwolony dla uczniów szkół średnich ogólnokształcących.

Warszawa, dnia 23. listopada 1927 r. (Nr. II. 17113/27).

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
(—) **Dr. Dobrucki.**

25.

ZARZĄDZENIE
Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 23. listopada 1927 r.
w sprawie dozwolenia wydawnictw do użytku uczniów seminarjów nauczycielskich.

Zaliczam niżej wymienione wydawnictwa w poczet dozwolonych dla uczniów seminarjów nauczycielskich i ustalam dla nich kwalifikację następującą:

Zydler Jan, Geometrja w zakresie szkoły średniej. Wydanie piętnaste, przejrzane i poprawione. Warszawa, M. Arct, 1927,
Łomnicki Antoni, Tablice matematyczno-fizyczne czterocyfrowe dla użytku szkół średnich. Wydanie drugie. Warszawa, Książnica-Atlas, 1927, —

podręczniki dozwolone dla uczniów seminarjów nauczycielskich.

Warszawa, dnia 23. listopada 1927 r. (Nr. II. 17239/27).

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
(—) **Dr. Dobrucki.**

26.

ZARZĄDZENIE
Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 5. grudnia 1927 r.
w sprawie dozwolenia do użytku wydawnictw w szkołach powszechnych.

Zaliczam niżej wymienione wydawnictwo w poczet książek, dozwolonych dla uczniów szkół powszechnych i ustalam dla niego kwalifikację następującą:

Jan Hellmann i Adam Zarzecki, Młody matematyk. Część druga. Warszawa, 1927. „Drukarnia Bankowa“ — podręcznik dozwolony dla uczniów II. oddziału szkół powszechnych.

Warszawa, dnia 5. grudnia 1927 r. (Nr. II. 14736/27).

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
(—) **Dr. Dobrucki.**

27.

Okólnik
Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Kuratorjów Okręgów Szkolnych
w sprawie rozpowszechniania zdjęć krajoznawczych i przyrodniczych Polskiej Agencji Telegraficznej.

Polska Agencja Telegraficzna (P. A. T., Centrala w Warszawie przy ul. Krakowskie Przedmieście Nr. 50, posiada w swem

archiwum fotograficznem szereg zdjęć, stojących na wysokim poziomie artystycznym, a ilustrujących osobliwości miast polskich, zabytki architektoniczne, typy ludowe, zdjęcia przyrodnicze i t. p.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, uważając, że rozpowszechnienie tych reprodukcyj może się przyczynić w dużej mierze do rozbudzenia zamiłowania do ziemi ojczystej, zwraca uwagę Dyrekcyj i Kierownictw szkół na to wydawnictwo i zachęca do nabywania poszczególnych zdjęć, celem zamieszczenia ich w gmachach szkolnych.

Ceny plansz są następujące:

plansze wielkości 50×60, wielk. obr. 30×40 wklęsłodruk

1000	sztuk	à 1.90 zł	zł	1.900.—
5000	„	„ 0.95 „	„	4.750.—
10000	„	„ 0.80 „	„	8.000.—
25000	„	„ 0.65 „	„	16.250.—

plansze wielk. 30×40, wielk. obr. 18×24 wklęsłodruk

1000	sztuk	à 0.83 zł	zł	830.—
5000	„	„ 0.50 „	„	2.500.—
10000	„	„ 0.45 „	„	4.500.—
25000	„	„ 0.36 „	„	9.000.—

Przy zamówieniach na serje plansz P. A. T. udziela następującego rabatu: 10 plansz — 5%, 25 plansz — 7,5%, 50 plansz 10%, 100 plansz 15%.

Zamówienia na podstawie załączonego spisu należy kierować wprost do P. A. T., Centrala w Warszawie, ul. Krakowskie Przedmieście Nr. 50.

Warszawa, dnia 31. października 1927 r. (Nr. O. Prez. 6044/27)

Za Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

(—) **W. Żłobicki**
w z. Podsekretarza Stanu.

Załącznik do Nr. O. Prez. 6044/27.

Spis zdjęć P. A. T.

Baptysta — 5 klisz. (Kopalnia).
Białaczew — 15 klisz. (Pałac Platerów, wnętrza empire, ogólne widoki).
Bobolice — 5 klisz. (Ruiny zamku, skały).
Borysław — 55 klisz. (Szyby naftowe).
Bydgoszcz — 34 klisz. (Miasto, kościoły, Brdyujście).
Ceramika.
Chęciny — 10 klisz. (Zamek, fragmenty).
Chlewiska — 10 klisz. (Kościół, wnętrza).
Chorzów — 48 klisz. (Fabryka przetworów azotowych, produkcja, elektrownia).
Czerwony krzyż — 54 klisze. (Wystawa higjeniczna, sceny ze szpitali).

Częstochowa — 250 klisz. (Klasztor, wnętrza, galerje obrazów, stacje, ogólne widoki, przemysł).
Drohobycz — 79 klisz. (Cerkiewka drewniana, rafinerje nafty, Polmin).
Drzewa i kwiaty.
Gdańsk — 73 klisze. Port, urządzenia portowe, polskie okręty, tereny Rady Portu, widoki Motławy).
Gdynia — 99 klisz. (Dworzec, ogólne widoki, fragmenty z brzegu morskiego, port, urządzenia portowe, fragmenty z pełnego morza, polskie okręty w porcie gdyńskim).
Gołuchów — 33 klisze. (Zamek ks. Czartoryskich, park).
Grób Nieznanego Żołnierza w Warszawie— klisze. (Ogólne widoki, fragmenty).
Hel — 17 klisz. (Ogólne widoki, fragmenty nadbrzeżne, port rybacki).
Huta Królewska — 15 klisz. (Ogólne widoki).
Huta Pokoju — 20 klisz. (Produkcja żelazna).
Huta Bismarka — 5 klisz. (Ogólne widoki).
Jezioro Biała — 3 klisze. (Ogólne widoki).
Kałusz — 22 klisze. (Kopalnia soli potasowych).
Kazimierz nad Wisłą — 60 klisz. (Stare kamienice w rynku, ogólne widoki, śpichrze, zamek, fragmenty z Wisły).
Konie i hodowla bydła, araby ks. Sanguszki.
Korpus Ochrony Pogranicza — 55 klisz. (Strażnice, fragmenty).
Kowno — 23 klisze. (Kościoły, stare miasto).
Krajobrazy.
Kurtowiany — 8 klisz. (Kościół, krajobrazy).
Krzemieniec — 17 klisz. (Góra Bony, zamek, fragmenty z okolic).
Lubieszów — 15 klisz. (Kościół, wnętrza, barokowe freski).
Lwów — 34 klisze. (Widoki miasta, kościoły, panorama Lwowa).
Łódź — 11 klisz. (Ogólne widoki).
Łowicz — 90 klisz. (Fara, kościoły, ogólne widoki, fragmenty, Arkadja, Nieborów, typy z okolic).
Łuck— 20 klisz. (Zamek Lubarta, katedra, ogólne widoki).
Mirów — 8 klisz. (Ruiny zamku, skały).
Muzeum Przemysłu Ludowego.
Niemen — 10 klisz. (Ogólne widoki nadbrzeżne).
Nieśwież — 18 klisz. (Zamek Radziwiłłów, ratusz, ogólne widoki).
Nowogródek — 10 klisz. (Ruiny zamku, ogólne widoki).
Olsztyn — 14 klisz. (Ruiny zamku i skały).
Pinsk — 21 klisz. (Kościół pojezuicki i klasztor, fragmenty z portu nad Prypecią.
Piotrków — 28 klisz. (Stara i nowa cerkiew, fragmenty architektoniczne, ogólne widoki).
Pory roku.
Prace szkoły sztuk pięknych.
Przemysł drzewny — 33 klisze. (Tartaki, spław drzewa, śluzy).
Puck — 10 klisz. (Port rybacki).

Rabka — 3 klisze. (Kościół).
Równe — 10 klisz. (Pałac Lubomirskich, bibljoteka).
Sandomierz — 19 klisz. (Zamek, kościoły, ogólne widoki).
Sceny rodzajowe.
Stołpce — 10 klisz. (Kościół, Wnętrza).
Sulejów — 10 klisz. (Kościół obronny, fragmenty, ogólne widoki).
Świętochłowice — 5 klisz. (Ogólne widoki).
Skarboferm — 10 klisz. (Kopalnia).
Skole — 11 klisz. (Lasy).
Stebnik — 28 klisz. (Kopalnie soli).
Swojatycze — 10 klisz. (Pałac Platerów-Zyberków, wnętrza).
Synkowicze — 7 klisz. (Kościół obronny (romański).
Szawle — 5 klisz. (Kościół obronny).
Szkoła przemysłu drzewnego w Zakopanem.
Szkoła Szlenkierów.
Tczew — 11 klisz. (Port przemysłowy).
Tomaszów Mazowiecki — 33 klisze. (Fabryka sztucznego jedwabiu).
Toruń — 33 klisze. (Kościoły, most, tratwy na Wiśle, ratusz, wnętrza kościołów).
Trojanowice — 10 klisz. (Dworek polski).
Typy ludowe.
Warszawa — 204 klisze. (Stare miasto, śródmieście. Królikarnia, Młociny, Bielany, Ochota, Wola, Mokotów, Powiśle, Czerniaków, Wilanów, kolonje urzędnicze i oficerskie, ogród zoologiczny).
Wisła — 22 klisze. (Ogólne widoki z Wisły).
Wojsko Polskie. (Manewry).
Zakopane — 28 klisz. (Fragmenty z gór, chaty góralskie, typy ludowe).
Zaleszczyki — 3 klisze. (Cerkiew drewniana, ratusz).
Zgierz — 10 klisz. (Fabryka barwników).
Złoty Potok — 10 klisz. (Brama Twardowskiego, skały).
Zwierzęta domowe i drób i t. p.

28.

Okólnik

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Kuratorjów Okręgów Szkolnych w sprawie wyzyskania istniejących przy seminarjach nauczycielskich internatów (burs) jako instytucyj wychowawczych.

Na podstawie osobistych spostrzeżeń oraz sprawozdań wizytatorów szkół jestem zmuszony stwierdzić, że istniejące z reguły przy państwowych seminarjach nauczycielskich internaty, pomi-

nąwszy kilkanaście bardzo chwalebnych wyjątków, nie są należycie wyzyskane pod względem wychowawczym. A tymczasem instutucja internatu może i powinna być terenem szczególnie owocnej pracy wychowawczej, zwłaszcza wobec młodzieży, pochodzącej z niższych środowisk kulturalnych, a taka właśnie młodzież w znacznej większości zapełnia internaty naszych seminarjów nauczycielskich. Ażeby internat był instytucją naprawdę dodatnio wychowującą, wszystkie jego urządzenia oraz cała organizacja wewnętrznego w nim życia muszą być celowo do sprawy wychowania przystosowane.

Przedewszystkiem więc pamiętać należy, że bardzo ważnym czynnikiem wychowawczym jest sam lokal, w którym wychowanek przebywa. Bezwzględnym nakazem wychowawczym jest utrzymanie lokalu internatu w czystości i higjenie oraz w miarę możności nadanie mu miłego estetycznego wyglądu. Nie możemy rokować sobie żadnych dodatnich skutków z pracy wychowawczej. jeżeli wychowanek przez czas swego pobytu w internacie na każdym kroku spotyka się z praktycznem zaprzeczeniem tych wszystkich pięknych teoryj, o jakich słyszy na lekcjach higjeny i pedagogiki. Szczególną uwagę zwracać należy na pomieszczenie ustępowe, które, jak to z przykrością jestem zmuszony stwierdzić, są w niektórych zakładach prawdziwą szkołą niechlujstwa. Zaznaczam z naciskiem, że szkoła, która nie umie utrzymać w należytości miejsc ustępowych, już tem samem wystawia sobie ujemne świadectwo o całej swojej pracy wychowawczej.

Specjalnej pieczy pod względem higjeny wymagają również sypialnie. Pierwszym warunkiem należytego ich utrzymania jest ten, aby pomieszczenia te były przeznaczone wyłącznie na nocny spoczynek. (Wyjątek stanowić tu mogą tylko te, zresztą bardzo nieliczne, internaty, które są zorganizowane systemem niewielkich izb mieszkalnych, służących równocześnie za sypialnie i miejsce pracy). W ciągu dnia zarówno w czasie lekcyj, jak i poza niemi, sypialnie nie powinny być dostępne dla młodzieży. Aby to było możliwe, konieczne jest urządzenie przy każdym internacie infirmerji dla chorych, a także umożliwienie młodzieży posiadania szafek na książki, odzież i t. p. w pomieszczeniach poza sypialnią. W żadnym razie nie należy dopuszczać do tego, aby brudną bieliznę młodzież przechowywała w sypialni w kuferkach, albo, co jeszcze gorsze, w łóżkach. Na przechowywanie kuferków albo lepiej — woreczków z brudną bielizną z reguły winna być przeznaczona osobna ubikacja. Nie jest to niemożliwe nawet w zakładach, cierpiących na szczupłość lokalu internatowego, gdyż na ten cel może być przeznaczona ubikacja nieopalana i nieoświetlana, np. poddasze i t. p. Również bezwarunkowo nie należy pozwalać na przechowywanie w sypialniach mokrych ręczników, które powinny pozostawać w umywalniach na specjalnych wieszakach. Sypialnie powinny być codziennie zimą i latem dobrze przewietrzane i starannie sprzątane, bielizna pościelowa uczniów przynajmniej

raz na miesiąc zmieniona, a sama pościel przewietrzona i wytrzepana.

W pomieszczeniach internatu, jak uczelnie, korytarze i t. p. należy dbać już nietylko o higjenę ale i o estetykę, aby tą drogą wyrabiać w młodzieży odczucie potrzeby estetycznego wyglądu wnętrza, w którem przebywa. Nie należy również zapominać o kontroli porządku, jaki młodzież utrzymuje w swych szafkach, kuferkach i t. p.

Uprzedzając ewentualne usprawiedliwianie się dyrekcyj zakładów i wychowawców internatu, zaznaczam, że szczupłości pomieszczeń ani niedostateczności kredytów finansowych nie będę uważał za powody, usprawiedliwiające brak czystości w lokalu, gdyż zostało notorycznie stwierdzone, że czystość i estetyka pomieszczeń internatowych zależą całkowicie od energji i zdolności władz wychowawczych danego zakładu i nie pozostają w bezpośrednim związku z funduszami pieniężnemi, na ten cel przez skarb państwa wydatkowanemi.

Drugą dziedziną pracy, od której niewolno jest uchylić się żadnemu internatowi, pragnącemu być instytucją wychowawczą, jest dbałość o **higjenę osobistą wychowanków.** Należy pamiętać, że do internatów seminarjalnych zgłasza się młodzież, która niezawsze umie należycie posługiwać się mydłem, a rzadko kiedy szczoteczką do zębów. To też wychowawca powinien dopilnować nie tylko tego, czy się młodzież myje, ale i jak się myje. A więc przy rannem myciu się młodzieży wychowawca dopilnuje mycia się do pasa, przyczem szczególną uwagę zwróci na czystość szyi, uszu i paznogci. Należy przestrzegać możliwie częstego najlepiej codziennego, a w każdym razie nie rzadszego, niż 2 razy w tygodniu mycia nóg. W tym celu w internatach, gdzie w umywalni są tylko nieruchome i dość wysoko umieszczone miednice lub krany, należy urządzić mycie nóg w kilku specjalnie na ten cel przeznaczonych miednicach. Mycie zębów powinno się odbywać codziennie wieczorem przed udaniem się na spoczynek, rano zaś albo powtórne mycie zębów, albo conajmniej dokładne płókanie jamy ustnej. Wychowawcy powinni przytem zwrócić uwagę na sposób mycia zębów przez młodzież, a nowoprzybyłym do internatu udzielić odpowiednich wskazówek. Codziennie rano lub wieczorem każdy wychowanek powinien dokładnie czyścić swoją odzież i obuwie. Bezwzględnym obowiązkiem każdego internatu jest przestrzeganie, aby każdy wychowanek używał ciepłej kąpieli raz na miesiąc. Zmiana bielizny powinna następować obowiązkowo przynajmniej raz w tygodniu, przyczem jest bardzo pożądane, aby młodzież sypiała w specjalnych koszulach nocnych.

W celu utrzymania w czystości i unormowania dostatecznie częstej zmiany bielizny, należy bezwarunkowo dążyć do tego, by każdy internat posiadał własną pralnię. W razie zupełnego braku przydatnego na ten cel pomieszczenia w lokalu samego internatu, należy odpowiednio zorganizować pranie bielizny uczniowskiej

poza internatem. Wyjazdy uczniów w soboty do domów po czystą bieliznę, jak to się jeszcze praktykuje w niektórych internatach, powinny być w możliwie najkrótszym czasie zniesione.

Powyższe zasady higjeniczne mogą być przestrzegane tylko wówczas, gdy młodzież internatu jest dostatecznie zaopatrzona w bieliznę i najniezbędniejsze przybory porządkowe. Aczkolwiek z powodu ubóstwa młodzieży, a jeszcze bardziej z powodu braku odczucia tej potrzeby przez dom rodzicielski, dyrekcje wielu seminarjów mogą natrafić pod tym względem na pewne trudności, należy zarządzić, uprzedzając o tem dość wcześnie rodziców, że z początkiem przyszłego roku szkolnego każdy zgłaszający się do internatu kandydat powinien prócz pościeli i odzieży posiadać conajmniej: 1) 2 zmiany bielizny pościelowej, 2) 4 zmiany bielizny osobistej, 3) 4 ręczniki, 4) mydło, 5) grzebień, 6) szczoteczkę i proszek lub pastę do zębów, 7) kubek na wodę do ust, 8) szczotkę do paznogci, 9) 2 szczotki i pastę do obuwia, 10) szczotkę do ubrania, 11) pantofle nocne i 12) woreczek na brudną bieliznę.

Pozatem należy stopniowo dążyć do tego, aby każdy wychowanek posiadał dwie białe kapy lub prześcieradła, służące specjalnie do okrycia zasłanego łóżka.

Wszystkie te przedmioty powinny być odpowiednio znaczone, by uniknąć zamieszania przy odbieraniu bielizny z pralni lub chwilowego przetrzymywania przez nieuwagę nie swoich, a podobnych rzeczy, co prowadzi do nieporządków, a niekiedy nawet podejrzeń o kradzież. Posiadanie wyżej wymienionych przedmiotów winno być przed przyjęciem kandydata do internatu sprawdzone przez odpowiedniego wychowawcę internatowego. Dla młodzieży wyjątkowo ubogiej, a zwłaszcza kształcącej się nie na koszt rodziców, lecz na koszt społeczny, należy zorganizować odpowiednią pomoc, ale nie dopuszczać wyjątków od wyżej podanych minimalnych wymagań.

Każdy internat seminarjalny może i powinien być terenem nabywania przez młodzież pewnego stopnia **kultury towarzyskiej**. Ze strony inspektorów szkolnych niekiedy dają się słyszeć skargi, że młodzi nauczyciele, wychowani w niektórych internatach seminarjalnych, nie umieją zachować elementarnych form towarzyskich nawet w odniesieniu do swych przełożonych; wchodzą np. do gabinetu inspektora w palcie i kaloszach, witają go już od progu rubasznie swobodnem wyciągnięciem ręki i t. p. Opieka wychowawcza internatu musi pamiętać o tem, że pod tym względem internat powinien dać młodzieży to, czego ona w wielkiej liczbie wypadków nie może wynieść ze środowiska rodzinnego. To też zachowanie się przy stole, właściwe posługiwanie się nożem i widelcem, sposób oddawania ukłonów w mieszkaniu i na ulicy, zachowanie się na wizycie lub w biurze przełożonego są to szczegóły, nad któremi opiece wychowawczej internatu nie wolno jest przechodzić do porządku dziennego. Aby młodzieży umożliwić pewne obycie towarzyskie, pożądane jest urządzanie od czasu

do czasu zabaw i zebrań towarzyskich z młodzieżą innej płci, pod warunkiem jednak roztoczenia nad temi zebraniami bardzo starannej opieki wychowawczej.

Nie potrzeba chyba przypominać, że wskazówki i pouczenia, dawane wychowankom jako rezultat spostrzeżeń, poczynionych nad ich zachowaniem się towarzyskiem powinny być dawane w takiej formie i z zachowaniem takiej dozy taktu pedagogicznego, aby to nie ośmieszało uczniów w oczach kolegów i nie drażniło ich godności osobistej. W przeważnej liczbie wypadków zapewne najwłaściwsze będzie udzielanie tych pouczeń na osobności, a nie wobec kolegów, aczkolwiek równie pożądane jest urządzanie na ten temat odpowiednich pogadanek z całemi grupami uczniów.

Przy masowem wychowaniu młodzieży w internatach ważną rolę pod względem higjenicznym i wychowawczym odgrywa dobrze pomyślany i należycie przestrzegany **regulamin dnia.** Stosować się do niego z całą ścisłością powinni nie tylko uczniowie, ale i wychowawcy, służba i kuchnia internatu. Niestety, w spotykanych dotychczas przez wizytatorów regulaminach w poszczególnych zakładach zdarzają się niekiedy błędy, niedopuszczalne ze względów wychowawczych, a nawet higjenicznych.

Ponieważ pewne szczegóły porządku dnia w różnych zakładach mogą być odmienne, zależnie od warunków lokalnych, wzgl. od metod postępowania z młodzieżą, jakie opieka wychowawcza danego internatu uzna za najodpowiedniejsze, Ministerstwo nie wydało dotychczas i wydać nie zamierza regulaminu dnia, któryby bez zmian obowiązywał we wszystkich internatach seminarjalnych. Ale właśnie dlatego tem konieczniejsze jest, aby rada pedagogiczna, względnie opieka wychowawcza każdego internatu, ustalały porządek dnia z bardzo starannem uwzględnieniem zasad pedagogiki wogóle, a higjeny w szczególności. Między innemi należy bezwarunkowo zachować zasady następujące: 1) młodzież powinna sypiać pełnych 8 godzin na dobę, z czego wynika, że pomiędzy chwilą udania się młodzieży do sypialni na spoczynek nocny, a chwilą hasła do rannego wstania powinno upłynąć co najmniej 8 i pół godziny, 2) po posiłku obiednim młodzież nie powinna przystępować do pracy umysłowej przynajmniej w ciągu 2 godzin, 3) codziennie, i to zarówno zimą, jak i latem, wyjąwszy dni wyjątkowej niepogody, młodzież powinna przebywać na świeżem powietrzu przynajmniej w ciągu 2 godzin i 4) codziennie conajmniej 2 godziny, a w niedziele i święta conajmniej 4 godziny, powinny być pozostawione do wyłącznej dyspozycji wychowanka, aby tego czasu mógł on użyć według własnej woli i swobodnie odetchnąć od rygoru, w którym z konieczności przez całą resztę dnia musi być trzymany.

Przy stosowaniu w praktyce zasad, wskazanych wyżej pod 3) i 4) nasuwają się dwa następujące zagadnienia: a) czas, przeznaczony na przebywanie na świeżem powietrzu, jest równocześnie

czasem przeznaczonym do wyłącznej dyspozycji wychowanka, jak się zachować wobec tych wychowanków, którzy w tym czasie wolą pozostawać w zamkniętym lokalu, oddając się pracy według własnej woli? b) czy w czasie, przeznaczonym na przebywanie na świeżem powietrzu, albo oddanym do wyłącznej dyspozycji wychowanka, można pozwolić na oddalenie się młodzieży poza teren internatu bez opieki, czy, innemi słowy, można pozwalać na t. zw. „wychodzenie do miasta".

W odpowiedzi na pierwsze pytanie należy zaznaczyć z naciskiem, że najbardziej pożądanem rozwiązaniem tej trudności jest takie ułożenie porządku dnia, aby czas, przeznaczony do wyłącznej dyspozycji wychowanka, nie kolidował z czasem, przeznaczonym na przebywanie na świeżem powietrzu. Możliwe to jest wówczas, gdy w danym zakładzie na oba powyższe cele przeznaczono razem 4 godziny, np. od godziny 14 do godziny 18, przyczem w czasie przeznaczonym na przebywanie na świeżem powietrzu, odbywają się obowiązkowe gry i zabawy, oraz ćwiczenia hufca szkolnego. W tych jednak zakładach, w których przeznaczenie aż 4 godzin na powyższe cele rada pedagogiczna, względnie opieka wychowawcza, uznają za niemożliwe albo niepożądane, należy swobodę wychowanka w czasie, oddanym do jego dyspozycji, ograniczyć o tyle, aby mu nie pozwolić przebywać w zamkniętym lokalu. Z dwóch względów, o których mowa, ważniejszym jest ten, aby każdy wychowanek, o ile nie jest chory, codziennie przynajmniej przez 2 godziny oddychał świeżem powietrzem.

Na pytanie, czy należy pozwalać młodzieży na wychodzenie w pewnych godzinach z internatu bez opieki, nie można dać odpowiedzi ogólnej, gdyż odpowiedź ta zależy od atmosfery, panującej w gronie młodzieży danego internatu, od stopnia zaufania, jakiem opieka wychowawcza danego internatu może obdarzyć powierzoną jej młodzież, od metod wychowawczych, stosowanych przez wychowawców w danym zakładzie i t. p. Nie przesądzając więc ostatecznie tej sprawy, należy tylko podkreślić, iż opieka wychowawcza każdego internatu powinna dążyć do takiego wyrobienia młodzieży, aby młodzież tę bez obawy ujemnych następstw można było pozostawić bez opieki. Należy bowiem pamiętać, że zadaniem wychowawcy jest nietylko ustrzeżenie wychowanka od złego dopóty, dopóki wychowanek ten pozostaje w zakładzie wychowawczym, ale wdrożenie go do właściwego postępowania i na ten czas, kiedy opieka wychowawcy ustanie.

Nie należy tworzyć z internatu klasztoru, odgrodzonego od życia zewnętrznego surową klauzurą, przeciwnie, należy pracę wychowawczą tak poprowadzić, aby młodzież, kończąca seminarjum, nie wchodziła w życie, jako świat zupełnie sobie nieznany, ale równocześnie należy stworzyć dla młodzieży takie warunki życia w internacie, aby młodzież ta bez zewnętrznego przymusu dobrze się czuła i bawiła w obrębie samego zakładu, znajdując na

boisku lub w ogrodzie własnego internatu, czy też na zbiorowej wycieczce z wychowawcą za miasto więcej atrakcyj, niż w wątpliwej wartości spacerach po ulicach miasta. Dlatego też opieka wychowawcza każdego internatu powinna wiele uwagi poświęcić należytemu wyzyskaniu przez młodzież placów do zabaw i gier ruchowych oraz miejsc wycieczkowych poza miastem, organizacji kółek sportowych i wogóle stworzeniu atmosfery, pobudzającej młodzież do pożytecznej pod względem fizycznym i moralnym rozrywki.

Zaprowadzenie w internacie **samorządu młodzieży,** w postaci powołania uczniów do współpracy w organizacji życia internackiego, ustanawiania i przestrzegania regulaminów, jako przepisów normujących życie wspólne, — jest ze względów wychowawczych bardzo pożądane, a niekiedy i ułatwia prace wychowawcze.

Należy jednak pamiętać, że nie przez każdy samorząd i nie we wszelkich warunkach osięga się dodatnie rezultaty wychowawcze. Przeciwnie, na fałszywych zasadach oparty i źle funkcjonujący samorząd szkolny może mieć skutki tylko ujemne, może się stać szkołą społecznej demoralizacji młodzieży.

Aby samorząd był instytucją, wychowującą dodatnio, musi on odpowiadać przynajmniej następującym warunkom:

a) nie powinien on być instytucją fikcyjną, to znaczy, że winien posiadać pewien ściśle określony i w życiu danego środowiska realny zakres działania, powinien być obarczony wyraźnemi obowiązkami i jasną odpowiedzialnością,

b) winien on być wprowadzany stopniowo, winien być wynikiem dażności samych wychowanków i obejmować nowe dziedziny życia wspólnego w miarę swego rozwoju,

c) ustanowionych praw samorządu winni przestrzegać zarówno wychowankowie, jak i wychowawcy,

d) nadewszystko jednak pamiętać należy, że samorząd może działać sprawnie i osiągnąć swój cel tylko przy czujnej opiece i wydatnej pracy wychowawcy, który nie wyręcza się samorządem, lecz przez samorząd nadal wychowuje.

Jednym z zasadniczych warunków należytego spełnienia przez internat zadań wychowawczych jest trafny dobór **wychowawców internatu** i właściwe pełnienie przez nich powierzonych im obowiązków. Bardzo źle czyni dyrekcja seminarjum, jeżeli przy wyznaczaniu wychowawców internatu kieruje się formalnemi względami na potrzebę „uzupełnienia etatów" nauczycielom, nia. Albowiem motywem decydującym powinna być indywidualnie posiadającym w seminarjum przepisanej liczby godzin nauczaność wychowawcy, t. j. jego uzdolnienia pedagogiczne, zamiłowanie do częstego obcowania z młodzieżą, umiejętność wywierania na nią wpływu i t. p.

Podział obowiązków pomiędzy wychowawców internatu może być rozmaity, również zależnie od indywidualnych zamiłowań i zdolności samych wychowawców.

W wielu internatach niewątpliwie wskazane będzie zastosowanie systemu wychowawców specjalistów analogicznie do zasady, podanej w § 3 regulaminu pracy wychowawczej, ogłoszonego w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa z dnia 24. października 1927 r. Nr. 12 poz. 202.

W niektórych internatach bardziej pożądanym może się okazać podział wychowanków na grupy, z których każda zostaje powierzona pod specjalną opieką jednego z wychowawców. Jest to szczególnie pożądane w internatach o dużej liczbie wychowanków. Wychowawca grupy jest odpowiedzialny za moralny i obyczajowy stan oraz postępy w naukach uczniów jego grupy, wobec czego konieczne jest częste obcowanie z wychowankami, zapoznanie się z ich stosunkami rodzinnemi, porozumiewanie się z lekarzem szkolnym o stanie ich zdrowia i z poszczególnymi nauczycielami o postępach. Wychowawca odbywa pogadanki z poszczególnymi wychowankami swej grupy i z całą grupą.

Możliwe jest również przy podziale wychowanków na grupy powierzanie opieki nad pewnemi działami pracy wychowawczej w całym internacie poszczególnym wychowawcom grupowym (wychowanie fizyczne, opieka nad samorządem i t. p.).

Do obowiązków wszystkich wychowawców należy nadzór nad zachowaniem się młodzieży przez pełnienie kolejno dyżurów całodziennych, celem normowania biegu życia w internacie. Dyżury z reguły powinny być dłuższe niż jednodniowe.

Dyżurny wychowawca powinien: a) mieć w ewidencji wychowanków, b) być obecnym w internacie podczas poszczególnych czynności dnia (wstawania, mycia, jedzenia i t. p.), c) czuwać nad młodzieżą podczas nauki popołudniowej, a w razie potrzeby dopomóc, doradzić, wskazać racjonalną metodę pracy, d) zwracać uwagę na higjeniczną i obyczajową stronę wychowanków, e) notować w dzienniku, specjalnie w tym celu założonym, ważniejsze wydarzenia dnia (chorobę, wyjazd ucznia, uwagi o zachowaniu się uczniów, zarządzenia dyrektora lub kierownika internatu), f) czuwać nad porządkiem w szafkach, kuferkach i na półkach wychowanków, oraz zwracać specjalną uwagę na utrzymanie we wzorowym porządku wszystkich pomieszczeń i ubikacyj internatowych.

W wypadku, przewidzianym przez drugi ustęp § 15 regulaminu internatu (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z r. 1923 Nr. 3 poz. 18) dyrekcja seminarjum po wysłuchaniu opinji Rady Pedagogicznej powołuje oddzielnego **kierownika internatu.**

Kierownik internatu organizuje prace wychowawcze w internacie.

O ile internat nie posiada specjalnego intendenta, to kierownik internatu zarządza administracyjno-gospodarczemi sprawami inter-

natu i jest za nie odpowiedzialny, a więc i za księgowość oraz inwentarz żywy i martwy internatu.

Na posiedzeniach Zarządu internatu kierownik składa sprawozdanie o stanie gospodarki internackiej i przedstawia projekty zmian.

Jest jednak rzeczą jasną, że ani obecność gorliwych i utalentowanych wychowawców ani sprawność kierownika nie zdejmują odpowiedzialności z **dyrektora seminarjum**, który zawsze pozostać musi głównym organizatorem i bacznym opiekunem działalności wychowawczej internatu.

To też, wydając niniejszy okólnik, Ministerstwo liczy na to, że panowie dyrektorowie seminarjów, posiadających internaty, nie będą szczędzili starań, aby zasady, w tym okólniku wyłuszczone, weszły w życie nietylko formalnie, ale aby były stosowane w sposób, dający możliwie najlepsze wyniki. Pracę tę panowie dyrektorowie zechcą rozpocząć od odczytania tego okólnika na posiedzeniu Rady Pedagogicznej seminarjum, oraz od porównania na specjalnem posiedzeniu Zarządu internatu stanu faktycznego, panującego w internacie, ze wskazaniami. w tym okólniku zawartemi. Na temże posiedzeniu panowie dyrektorowie omówią sposoby dostosowaniu stanu faktycznego do wymagań okólnika.

Zaś panów kuratorów i wizytatorów szkół proszę o bardzo staranne zwracanie uwagi na to, aby wskazania, podane w okólniku w formie kategorycznej, były wykonywane ściśle oraz aby cała praca wychowawcza w internatach seminarjalnych była istotnym wyrazem intencyj tego okólnika.

Aczkolwiek okólnik ten należy uważać za obowiązujący w całej rozciągłości tylko dla internatów państwowych, liczę na to, że panowie kuratorowie i wizytatorowie szkół użyją całego swego wpływu, aby i w bursach, przeznaczonych dla młodzieży seminarjalnej, a utrzymywanych przez osoby prywatne lub instytucje społeczne, praca wychowawcza nie schodziła poniżej tego poziomu, którego ten okólnik wymaga od internatów państwowych.

Warszawa, dnia 15. listopada 1927 r. (Nr. I. 20129/27).

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

(—) Dr. Dobrucki.

29.

Okólnik

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Kuratorjów Okręgów Szkolnych, Województwa Śląskiego oraz do Liceum Krzemienieckiego w sprawie badania lekarskiego nauczycieli oraz kandydatów do służby nauczycielskiej.

Zarządzam, aby władze przełożone nauczyciela, przesyłając do lekarza powiatowego osobę, mającą być zbadaną, dokładnie

określały, czy osoba ta jest kandydatem do służby nauczycielskiej lub też czy jest już nauczycielem mianowanym, czy kontraktowym. Również i cel badania powinien być wymieniony: czy chodzi o stwierdzenie zdolności do dalszej służby, czy w celu przyjęcia na kurs, czy w celu udzielenia urlopu zdrowotnego i t. p.

Karty porady do lekarzy, umówionych dla państwowej pomocy lekarskiej, należy wydawać tylko takim osobom lub członkom ich rodzin, które są mianowane, a nie urzędnikom lub nauczycielom kontraktowym, gdyż ci ostatni nie są uprawnieni do korzystania z państwowej pomocy lekarskiej, podlegają natomiast obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby, w myśl ustawy z dnia 19. maja 1920 r. (Dz. Ust. Nr. 44, poz. 272).

Warszawa, dnia 16. listopada 1927 r. (Nr. I. 15863/27).

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
(—) **Dr. Dobrucki.**

30.

Rozporządzenie

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 6. grudnia 1927 r.

w sprawie egzaminu państwowego na nauczycieli szkół średnich.

(Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 987).

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 26. września 1922 r., dotyczącej kwalifikacyj zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych w brzmieniu ogłoszonem rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 15. września 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 846), zarządzam co następuje:

§ 1. Termin przeprowadzenia egzaminów państwowych na nauczycieli szkół średnich, o którym mowa w ustępie piątym § 34 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 9. października 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 859), przesuwa się z końca czerwca 1928 r. na koniec czerwca 1932 r. W związku z tem komisje egzaminacyjne, wymienione w ustępie szóstym § 34 powołanego rozporządzenia z dnia 9. października 1924 r., będą przeprowadzały odnośne egzaminy aż do końca czerwca 1932 r.

Równocześnie podany pod lit. b) w tymże ustępie piątym § 34 wyżej wymienionego rozporządzenia z dnia 9. października 1924 r. ostateczny termin zdawania egzaminu uzupełniającego dla absolwentów Państwowych Kursów Wychowania Fizycznego przesuwa się z końca czerwca 1927 r. na koniec grudnia 1928 r.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
(—) **Dr. Dobrucki.**

31.

Rozporządzenie
Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 31. grudnia 1927 r.
w sprawie spisu prywatnych szkół zawodowych, równoznacznych — pod względem praw szeregowych wojska polskiego do awansu w stopniach — z ukończeniem sześciu klas gimnazjum lub trzech kursów seminarjum nauczycielskiego.
(Dz. U. R. P. Nr. 5 r. 1928, poz. 36).

Na podstawie art. 37 punkt c) ustawy z dnia 18. lipca 1924 r. o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych wojska polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 698) oraz zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministrów Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Rolnictwa oraz Przemysłu i Handlu z dnia 26. stycznia 1927 r. wydanego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 80) zarządzam, co następuje:

§ 1. Wymienione w załączonym wykazie prywatne szkoły techniczne i handlowe będą uważane za równoznaczne z odpowiedniemi szkołami państwowemi, wymienionemi w § 1 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Rolnictwa oraz Przemysłu i Handlu z dnia 26. stycznia 1927 r. wydanego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 80).

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
(—) **Dr. Dobrucki.**

Załącznik do rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 31. grudnia 1927 r. (poz. 36).

Prywatne szkoły zawodowe,
równoznaczne pod względem praw szeregowych wojska polskiego do awansu w stopniach z ukończeniem sześciu klas gimnazjum, lub trzech kursów seminarjum nauczycielskiego.

Województwo Śląskie.

1. Katowice — Miejsca Szkoła Handlowa.
2. Katowice — Szkoła Budownictwa Zw. Samodzielnych Polskich Budowniczych na Śląsku.
3. Królewska Huta — Wojewódzka Szkoła Mechaniczno-Hutnicza.
4. Królewska Huta — Miejska Szkoła Handlowa.
5. Tarnowskie Góry — Szkoła Górnicza.

32.

Rozporządzenie

Śląskiej Rady Wojewódzkiej

z dnia 12. grudnia 1927 r.

w przedmiocie pobierania opłat szkolnych w szkołach zawodowych Województwa Śląskiego.

Od dnia 1. lutego 1928 r. zarządza Śląska Rada Wojewódzka pobieranie w państwowych szkołach i na kursach zawodowych następującyh opłat szkolnych:

I. **Opłata za egzamin wstępny,** którą uiszczają wszyscy kandydaci przystępujący do tego egzaminu:

a) na kurs pierwszy w Państwowej Szkole Przemysłowej w Bielsku (Wydział mech. techniczny i włókienniczy) oraz w Państw. Szkole Handlowej w Cieszynie 5 zł.

b) w szkołach majsterskich i szkole farbiarskiej przy Państwowej szkole przemysłowej w Bielsku oraz w Wojewódzkiej Szkole Mechan. i Hutniczej w Król. Hucie 3 zł.

c) na kurs II. lub wyższy w Państwowej Szkole Przemysłowej w Bielsku (Wydz. mech. techn. i włókienniczy) 10 zł.

II. **Opłata za badania psychotechniczne,** którą uiszczają wszyscy kandydaci poddawani tym badaniom:

a) w szkołach wymienionych w p. I. ust. „a" lub ust. „c" 2 zł.

b) w szkołach wymienionych w p. I. ust. „b" . . . . 1 zł.

III. **Opłata wstępna, czyli wpisowa,** którą uiszczają wszyscy uczniowie nowoprzyjęci do szkoły lub na kurs, we wszystkich szkołach i na kursach . . . . 5 zł.

IV. **Opłata za egzamin:**

a) końcowy we wszystkich szkołach . . . . 5 zł.

b) praktyczny po odbyciu praktyki . . . . 20 zł.

V. **Opłata za świadectwa:**

a) za świadectwo ukończenia szkoły lub kursu . . . 5 zł.

b) świadectwa roczne, półroczne względnie semestralne wydaje się bezpłatnie.

c) za duplikaty świadectw ukończenia szkoły lub kursu . 10 zł.

d) za duplikaty świadectw rocznych, półrocznych wzgl. semestralnych . . . . 2 zł.

VI. **Opłata za korzystanie z warsztatów, laboratorjów, pracowni narzędzi mierniczych, maszyn do pisania i rachowania oraz za zużycie materjałów półrocznie, względnie semestralnie:**

a) w Państwowej Szkole w Bielsku (Wydział mechaniczny i włókienniczy) . . . . 10 zł.

b) w Państwowej Szkole w Cieszynie . . . . . . 30 zł.

c) w szkołach majstrów i szkole farbiarskiej przy Państwowej Szkole Przemysłowej w Bielsku oraz w Wojewódzkiej Szkole mechan. i hutniczej w Król. Hucie . 30 zł.

Opłaty wymienione w powyższym punkcie obowiązują wszystkich bez wyjątku uczniów, niezależnie od tego, czy uczeń korzysta w danym semestrze, lub na kursie z warsztatów, laboratoriów, pracowni itp. urządzeń szkolnych.

B. **Na kursach:**

a) na kursach zawodowych specjalnych przy Państwowej Szkole Przemysłowej w Bielsku i handlowej w Cieszynie za cały kurs płatne z góry . . . . . . 20 zł.

b) na wieczornych kursach technicznych przy Wojew. szkole mechanicznej i hutniczej w Królewskiej Hucie rocznie w dwu ratach półrocznych płatnych z góry . 40 zł.

Całkowite opłaty, wymienione w punkcie I. i II. wzięte łącznie, przeznacza się do ogólnego podziału między egzaminujących nauczycieli narówni z prowadzącymi badania psychotechniczne, według wniosków (uwzględniających faktyczną ilość przepracowanych godzin) składanych przez Dyrekcję szkół do zatwierdzenia Wydziału Oświecenia Publicznego połowę opłat wymienionych w ust. „b" punktu IV. przeznacza się również do podziału między egzaminujących nauczycieli, przyczem zatwierdzenie podziału zastrzega się Wydziałowi Oświec. Publicznego. Wszystkie opłaty, wymienione w punktach: III, IV, ust. „a", V i VI oraz pozostała połowa opłat wymienionych w IV. ust. „b", stanowią dochód Skarbu Państwa i winny być przyjmowane od płatników przez dyrekcje szkół, celem wniesienia do Kasy Skarbowej, zgodnie z obowiązującemi przepisami.

VII. **Opłaty na fundusz doraźnych pomocy naukowych, bibljotek uczniowskich, urządzeń higjenicznych i gier ruchowych półrocznie,** względnie semestralnie:

a) w państwowej szkole przemysłowej w Bielsku (Wydziały mechaniczny i włókienniczy) . . . . . 25 zł. z czego na bibljotekę uczniowską (książki i prenumerata pism, zwłaszcza zawodowych) przeznacza się 7 zł., na gry ruchowe i przyrządy gimnastyczne 2 zł., na apteczkę szkolną, pomoc dentystyczną i urządzenia natrysków 7 zł., na doraźne pomoce naukowe 9 zł.

b) we wszystkich innych szkołach oprócz wymienionych w ust. „a" . . . . 15 zł, z czego przeznacza się na bibljotekę uczniowską (książki i prenumerata pism, zwłaszcza zawodowych) 4 zł. na gry ruchowe i przyrządy gimnastyczne 2 zł. (z czego 25 gr. przeznacza się stosownie do okólnika z dnia 19. V. 1926 r. Nr. O. Prez. 2460/26, na budowę domów wycieczkowych), na apteczkę szkolną, pomoc dentystyczną i urządzenia natryskowe 7 zł., na doraźne pomoce naukowe 2 zł.

W wypadkach szczegółowych, opłaty przewidziane w p. VII. mogą być podzielone i w inny sposób, jednak z każdorazowem zezwoleniem lub rozporządzeniem Śląskiej Rady Wojewódzkiej.

Fundusze na bibljoteki uczniowskie i na doraźne pomoce naukowe mogą być zużyte za zezwoleniem lub rozporządzeniem Śląskiej Rady Wojewódzkiej na cele szersze, związane z podniesieniem nauczania jak np. zakup maszyn, przyrządów, instrumentów, lub tablic do wykładów, koszty wystaw szkolnych i wycieczek naukowych, wydawanie podręczników przez Zakład Zawodowych Pomocy Naukowych itp.

Sposób pobierania, przechowywania i księgowania sum otrzymanych z tytułu powyższych opłat, normują przepisy dla Dyrekcyj, jako specjalnych poborów.

Z końcem roku szkolnego, najpóźniej do dnia 15. sierpnia, Dyrekcje winne złożyć Wydziałowi Oświecenia Publicznego, szczegółowe sprawozdanie z użycia sum, jakie wpłynęły od uczniów z tytułu opłat przewidzianych w punkcie VII. niniejszego okólnika.

Oprócz wyżej wymienionych opłat uczniowie winni opłacać wszelkiego rodzaju zaświadczenia i druki, jak np. dla celów wojskowych dla uzyskania ulg na kolejach itp., po 20 gr. za każdy druk lub zaświadczenie. Kwoty uzyskane z powyższego tytułu winny być wpłacane przez Dyrekcje do Kas Skarbowych na odnośny § i poz. preliminarza przychodowego szkolnictwa w Województwie Śląskiem.

Opłaty, wymienione w punktach I, II i IV, winny być uiszczone przed przystąpieniem ucznia do egzaminu; opłata wymieniona w punkcie III. winna być uiszczona po przyjęciu ucznia do szkoły, nie później jak w ciągu trzech tygodni od daty rozpoczęcia roku szkolnego.

Opłaty, wymienione w punktach: IV—A i VII, winny być uiszczone w I. półroczu, najpóźniej do dnia 31. grudnia, a w II. półroczu najpóźniej do dnia 30. kwietnia, pod rygorem bezwarunkowego niedopuszczenia do zajęć szkolnych.

Opłaty, wpłacane przez uczniów, nie podlegają zwrotowi.

Uczniowie, posiadający niezamożnych rodziców, lub opiekunów mogą ubiegać się o częściowe, lub całkowite zwolnienie z opłat wymienionych w punkt.: IV. lub VI-A, jeżeli w ostatniem świadectwie szkolnem wykazali ze wszystkich przedmiotów postępy conajmniej dostateczne, a sprawowanie dobre; w tym celu uczeń winien złożyć Dyrekcji szkoły odpowiednie podanie, poparte świadectwem niezamożnych rodziców lub opiekunów; Dyrektor szkoły wnosi podanie na posiedzenie Rady Pedagogicznej, która po zapoznaniu się z postępami ucznia w nauce, jego sprawowaniu i stanem materjalnem rodziców lub opiekunów może zwolnić ucznia całkowicie, lub częściowo od opłat wyżej wymienionych na przeciąg danego półrocza szkolnego. W wypadkach wyjątkowych, zasługujących na uwzględnienie, gdy opuszczenie się ucznia w naukach można uważać za przejściowe, Rada Pedagogiczna może zwolnić ucznia i wówczas, gdy ma on najwyżej dwa niedostateczne stopnie, w czem nie więcej jak jeden z przedmiotu zasadniczego.

Dzieci funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych wolne są od opłat szkolnych, wymienionych w punktach III, IV i VI-A niniejszego rozporządzenia, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne, a sprawowanie dobre. Zwolnienia w tym wypadku dokonywa Dyrekcja szkoły na mocy dokumentów stwierdzających, że uczeń jest dzieckiem funkcjonarjusza państwowego lub zawodowego wojskowego.

Nowowstępujący uczniowie w I. półroczu szkolnem **od żadnych opłat nie mogą być zwolnieni;** nie dotyczy to dzieci funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Ogólna liczba uczniów niezamożnych, zwolnionych z opłat szkolnych przez Radę Pedagogiczną, nie może przekraczać 20% całkowitej liczby uczniów w szkole (do powyższej liczby nie wlicza się dzieci funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych). Rada Pedagogiczna może jednak, w wyjątkowych wypadkach, zakwalifikować większą liczbę uczniów do zwolnienia; w tym wypadku Dyrekcja Szkoły występuje, na podstawie uchwały Rady Pedagogicznej, z odpowiednim wnioskiem do Śląskiej Rady Wojewódzkiej o zezwolenie na zwolnienie od opłat tych uczniów, którzy przekraczają 20% normę. Wnioski o zwolnienie uczniów ponad 20% normę winny być złożone przez Dyrekcję szkół, właściwej władzy w I. półroczu najpóźniej do dnia 10. października, a w II. półroczu najpóźniej do dnia 5. marca (w szkołach murarskich do dnia 20. kwietnia). **Po tych terminach żadne wnioski, dotyczące tej sprawy, rozpatrywane nie będą.**

Dyrekcje szkół składają Wydziałowi Oświecenia Publicznego cyfrowe sprawozdanie z ilości uczniów, podlegających opłatom oraz zwolnionych od opłat (z podaniem podstawy zwolnienia) według załączonego schematu, **w I. półroczu przed dniem 1. grudnia a w II. półroczu przed dniem 1. kwietnia.**

Od opłat przewidzianych w p. VI-B. niniejszego rozporządzenia nikt zwolniony być nie może.

Rozporządzenie niniejsze obowiązuje aż do odwołania.

Rozporządzenie Śląskiej Rady Wojewódzkiej z dnia 16. XII. 1924 r. w tej sprawie traci moc obowiązującą z wyjątkiem ustępów dotyczących kaucyj na pokrycie kosztów nabycia lub naprawy przedmiotów szkolnych zepsutych lub zniszczonych przez uczniów wskutek nieostróżności lub złej woli.

Rozporządzenie niniejsze nie dotyczy komunalnych szkół zawodowych. Urzędy gminne gmin, utrzymujących szkoły zawodowe, winny unormować opłaty szkolne w szkołach zawodowych osobnemi statutami, które przedłożyć należy Urzędowi Wojewódzkiemu do zatwierdzenia.

Śląska Rada Wojewódzka.

(—) Dr. Grażyński m. p.

Przewodniczący.

Państw. . . . . Załącznik do rozp. Śląskiej Rady Wojew. z dnia 12. grudnia 1927.

w . . . . półrocze roku szkolnego 192. . /2. .

Wydział	Klasa lub kurs	Liczba uczniów				Liczba zwolnionych				Liczba uczniów wnoszących opłat szkolne	Pobrano							Uwagi
		nowowstępujących	dawnych	kończących	Razem	dzieci funkcjonar. państw. i zawodow. wojskowych	niezamożnych w granicach 20 procent	niezamożnych ponad 20 procent*	Razem		liczba uczniów, od których pobrano wpisowe	liczba uczniów, od których pobrano za warsztaty, laboratorja i t. d.						
												po złotych						
											po 5 zł	50	40	30	25	20	5	

. . . . dnia . . . . 192. . . r.

Dyrektor Szkoły:

*) Podać w uwagach datę i numer pisma władzy wyższej, mocą którego zwolniono, ponad 20% normę pewną ilość uczniów niezamożnych.

33.

Śląski Urząd Wojewódzki Katowice, dnia 19. grudnia 1927 r.
L: O. P. — 40530.

Okólnik

Do

Dyrekcyj państwowych i komunalnych szkół średnich ogólno - kształcących, seminarjów nauczycielskich i szkół zawodowych męskich i żeńskich Województwa Śląskiego

w sprawie „Dnia święta sportowego“ młodzieży i programu zawodów szkolnych na rok 1928.

Stosownie do brzmienia okólnika Min. W. R. i O. P. z 13. I. 1925 r. L: 308/O. Prez. (Dz. U. W. O. P. rok II. Nr. 3, poz. 42) odbędzie się w roku szkolnym 1927/28 dnia 2. i 3. czerwca „święto sportowe“ młodzieży szkolnej z tem, że 2. czerwca przeprowadzone zostaną zawody międzyszkolne z uczniami, zaś 3. czerwca z uczennicami, które następny dzień tj. 4. czerwca 1928 r. będą miały wolny od nauki.

Celem wczesnego przygotowania drużyn do zawodów ogłasza się już obecnie ich program i szczegółowe wskazówki.

Część I.

Program zawodów międzyszkolnych młodzieży szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich Województwa Śląskiego, które odbędą się w dniu 2. i 3. czerwca 1928 r. na Stadjonie W. F. i P. W. w Królewskiej Hucie.

a) Uczniowie 2. czerwca.

I. Pięciobój drużynowy.

Szkoła biorąca udział w pięcioboju daje 10 (dziesięć) zawodników.

1. Bieg płaski 100 m, 12 sek. — 10 punkt.
12 1/5 sek. — 9 „
12 2/5 sek. — 8 „
12 3/5 sek. — 7 „ i t. d.

2. Skok w dal 5 m. — 10 punkt.
4 m. — 9 „
4 m. — 8 „ i t. d.

3. Skok w zwyż 1,40 m — 10 punktów
1,35 m — 8 „
1,30 m — 6 „
1,25 m — 5 „
1,20 m — 4 „
1,15 m — 3 „
1,10 m — 2 „
1,05 m — 1 „

4. Rzut granatem zaczepnym (wagi 255 g) leżąc prawą i lewą ręką posobnie 3 razy. Liczą się najdalsze rzuty. Pole rzutu 10 m. szerokości. Suma odległości rzutu lewej i prawej ręki 40 m — 10 punktów, 39 m. — 9 punktów i t. d.

5. Rzut dyskiem wagi 2 kg. Suma wyczynu lewej i prawej ręki jak pod 4.

6. Każdy zakład męski wystawi 1 drużynę do palanta (12 uczniów), oraz i drużynę do koszykówki. — Wskazówki patrz Dz. Urz. W. O. P. Województwa Śląskiego z 30. kwietnia 1925 r. Nr. 4 str. 124, obowiązujące aż do ewentualnej dodatkowej zmiany.

b. uczennice 3. czerwca.

Trójbój drużynowy. Drużyna 10 zawodniczek.

1. Bieg płaski 60 m.	9 2/5 sek.	— 10 punktów	
	9 3/5 „	— 9 „	
	9 4/5 „	— 8 „	i. t. d.
2. Skok w zwyż	1,10 m.	— 10 punktów	
	1,05 „	— 8 „	
	1, „	— 6 „	
	0,95 „	— 4 „	
	0,90 „	— 2 „	
	0,85 „	— 1 „	

3. Rzut dyskiem wagi 1 kg.

Suma wyczynu lewą i prawą ręką 40 m — 10 punktów
39 „ — 9 „ itd.

4. Każdy zakład żeński wystawi 1 drużynę do siatkówki.

*) 1. drużynę do koszykówki według prawideł p. Hamburgera (przepisy jak wyżej).

Uwaga: Szczegółowe przepisy do wymienionych gier pod 6 i 4, ukażą się najdalej do 1. kwietnia 1928 r.

c) Zakładowe „Święto sportowe“ młodzieży.

Stosownie do wytycznych zawartych w uchwałach zjazdu reprezentantów W. F., który został zwołany przez Ministerstwo W. R. i O. P., Wydział Oświecenia Publicznego poleca Dyrekcjom szkół, aby urządziły lokalne „Święto sportowe“ dla swoich zakładów w czasie od 27. IV. do 31. 1928 r. O ileby program powyższego święta nie mógł być przeprowadzonym w ciągu przedpołudnia, należy zwolnić młodzież szkolną w następnym dniu od nauki szkolnej, celem dalszego przeprowadzenia ćwiczeń i popisów. W zakładowym „Święcie sportowem“ powinni wziąść udział rodzice, grono nauczycielskie, zaproszeni goście i młodzież szkół powszechnych z okolicznych szkół. Wskazanem jest, aby w zakładowem „Święcie Sportowem“ brały udział jaknajwiększe

*) Zamiast szczypiorniaka drużyny żeńskie ćwiczyć będą koszykówkę, według prawideł p. prof. Hamburgera.

rzesze młodzieży, choćby w najskromniejszych wyczynach. W czasie zakładowego „Święta Sportowego“ winne być przeprowadzone ćwiczenia, które przedstawiałyby tylko to, co obejmuje program całorocznej pracy w szkole.

Zawody międzyszkolne muszą przez kilka lat jeszcze propagować wychowanie fizyczne wśród społeczeństwa; tak więc podczas zakładowego „Święta Sportowego“, nauczyciel wychowania fizycznego, prowadząc n. p. metodyczną lekcję gimnastyki, winien wykazać rodzicom i gościom, celowość gimnastyki metodycznej. W czasie zakładowego „Święta Sportowego“ obecnym będzie przedstawiciel W. O. P., który oceni przeprowadzone ćwiczenia popisowe i lekcje metodyczne, poczem wyznaczy niektóre zakłady do wysłania grupy popisowej (w liczbie najmniej 40 ćwiczących) na zawody międzyszkolne.

W związku z tem przedłożą Dyrekcje Wydziałowi Oświecenia Publicznego program zakładowego „Święta Sportowego“ z oznaczeniem dokładnego terminu święta do dnia 15. kwietnia 1928 r.

Część II.

Wskazówki.

Nauczyciele przygotowujący zawodników, będą pobierali wynagrodzenie w ilości 4 godzin kontraktowych od dnia 1. lutego 1928 r. Nauczyciele i lekarze szkolni otrzymują również za czas pobytu na zawodach międzyszkolnych djety służbowe.

Dyrekcje uzupełnią z funduszu gier i zabaw przyrządy i przybory potrzebne do zawodów.

W szczegółach zechcą Dyrekcje i nauczyciele wychowania fizycznego stosować się do następujących wskazówek:

1. Wiek chłopców uczestników zawodów, nie może być niższy, niż 16 lat, zawodniczki zaś muszą mieć 15 lat życia.

2. Zawodnicy, zawodniczki mają przedłożyć Dyrekcjom zaświadczenie lekarskie, że mogą brać udział w zawodach.

3. Imienny wykaz uczniów i uczennic, biorących udział w rozgrywkach lub wielobojach, z podaniem nazwiska nauczyciela, nauczycielki wychowania fizycznego, należy nadesłać do dnia 15. kwietnia 1928 r. Wydziałowi Oświecenia Publicznego. Późniejsze zgłoszenia nie będą uwzględnione.

4. Losowanie rozgrywek eliminacyjnych rozpocznie się z dniem 27. kwietnia 1928 r. Rozgrywki te odbędą się w czasie od 27. kwietnia do 30. maja 1928 r. na boisku Stadjonu W. F. i P. W. w Królewskiej Hucie. Do finału na dzień zawodów staną do rozgrywki 2 najlepsze drużyny.

5. Dozór nad uczniami i uczennicami w czasie zawodów sprawuje nauczyciel(lka) wychowania fizycznego tegóż zakładu.

6. Zawody rozpoczną się bez względu na pogodę dla uczniów 2. czerwca, dla uczennic zaś 3. czerwca 1928 r. o godzinie 8-mej rano.

7. Zakwaterowaniem uczniów (nic) stających do zawodów, zajmie się p. **Józef Zdechlikiewicz** nauczyciel w. f. i p. **Helena Peterówna** nauczycielka w. f. z Królewskiej Huty.

8. Szczegółowe wskazówki otrzymują nauczyciele, sędziowie, oraz nauczyciele i nauczycielki wychowania fizycznego 1-go czerwca 1928 r. o godz. 18-tej na Stadjonie W. F. i P. W.

9. Drużyny stające do zawodów grają bez rezerwy.

O zdobyciu nagrody rozstrzyga największa ilość osiągniętych punktów w pięcioboju dla uczniów, w trójboju dla uczennic.

Ewentualne nagrody rozda reprezentant W. O. P., któreto nagrody stają się własnością tylko zakładu.

10. Przy zawodach obowiązują przepisy Pol. Zw. Sek. Alt. 1925 r.

11. Przybory do ćwiczeń popisowych należy przywieść ze sobą.

12. Strój dla uczniów: pantofle ćwiczebne (dozwolone do skoków i biegów pantofle z gwoździami), spodenki krótkie i koszulka).

13. Strój dla uczennic: pantofle, jak dla chłopców, szarawary ciemne, błuzeczka z rękawami po łokcie, nakrycie głowy.

Barwa stroju w każdej drużynie powinna być jednolita.

Część III.

Wyniki zawodów roku 1927.

Grono nauczycieli — sędziów ustaliło protokólarnie następujące wyniki zawodów:

1. Koszykówka żeńska:

Stanęło 8 drużyn a 9 uczennic, rozgrywki w sposób olimpijski.

Po trzech rozgrywkach między wylosowanemi drużynami, nagrodę I i wędrówną na własność otrzymało: gimnazjum żeńskie Mysłowice, Królewska Huta, nagrodę II. gimnazjum żeńskie Król. Huta, nagrodę III. gimnazjum żeńskie Katowice.

2. Siedmiobój żeński:

Do zawodów stanęło 6 drużyn a 12 zawodniczek.

W zawodach drużyn żeńskich na 70 punktów osiągniętych z ilorazów uzyskały:

1) Gimnazjum Żeńskie Mysłowice 49 pkt., z ilorazów 453 pkt. Nr. I.

2) Szkoła Handlowa Katowice 49 pkt., z ilorazów 441 pkt. Nr. II.

3) Seminarjum żeńskie Nowa Wieś 47 pkt., z ilorazów Nr. III, dalsze miejsca według kolejności pkt.:

4) Gimnazjum Żeńskie Królewska Huta pkt. 46.

5) Gimnazjum Żeńskie Katowice pkt. 45.

6) Seminarjum Żeńskie Mysłowice pkt. 39.

3. **Pięciobój męski:**

Do zawodów stanęło 19 drużyn a 9 uczniów, z 19 zakładów, z czego 1 drużynę zdyskwalifikowano, 2 drużyny wycofały się, przezco ukończyło rozgrywki 16 drużyn.

W zawodach drużyn męskich na 50 punktów osiągalnych z ilorazów uzyskały:

1) Państwowe Seminarjum Naucz. Męskie Bobrek — 84 pkt., nagrodę I. i wędrówną na własność.

2) Państwowe Gimnazjum w Cieszynie — 28 pkt. nagrodę II. na 108 pkt. ogólnych.

3) Państwowe Gimnazjum mat. przyr. Król. Huta 28 pkt., nagroda III. na 25 pkt.

Dalsze miejsca:

4) Seminarjum Tarnowskie Góry 28 pkt. na 94 pkt. ogółu.
5) Gimnazjum Tarnowskie Góry 28 pkt. na 84 pkt. ogóln.
6) Miejskie Gimnazjum mat. przyr. Katowice 26 pkt.
7) Gimnazjum klas. Król. Huta 20 pkt. na 81 pkt. ogóln.
8) Seminarjum naucz. Pszczyna 20 pkt. na 54 pkt. ogóln.
9) Polskie Gimnazjum Bielsko 18 pkt.
10) Państwowe Gimnazjum Katowice 17 pkt.
11) Miejskie Gimnazjum Mikołów 13 pkt.
12) Miejska Szkoła Handlowa Katowice 9 pkt.
13) Progimnazjum Żory 8 pkt. na 44 pkt. ogóln.
14) Woj. Szkoła Mech. Hutn. Król. Huta 8 pkt. na 28 pkt. ogól.
15) Gimnazjum Miejskie Szarlej 8 pkt. na 27 pkt. ogóln.
16) Seminarjum Naucz. Mysłowice 7 pkt.

Seminarjum ad 16) miało zdyskwalifikowanych 2 uczniów, dlatego jest ogólny wynik 7 punktów bez dyskwalifikacji, pozatem drużyna powyższa posiadała powyżej 40 punktów, tj. największą ilość punktów.

4. **Dziesięciobój męski:**

Ze zgłoszonych 22 drużyn z 19 zakładów stanęło 21 drużyn, w ciągu zawodów wycofały się 2 drużyny.

W zawodach drużyn męskich na 100 punktów osiągalnych uzyskały:

1) Gimnazjum Osuchowskiego Cieszyn 50 pkt., nagroda I.
2) Seminarjum Mysłowice druż. I 45 pkt., nagroda II.
3) Seminarjum Bobrek 38 pkt., nagroda I.
4) Seminarjum Tarnowskie Góry 37 pkt., nagroda II.
5) Gimnazjum Bielsko 35 pkt., nagroda II.
6) Seminarjum Pszczyna 34 pkt., nagroda II.
7) Gimnazjum klasyczne Król. Huta 33 pkt., nagroda III.

8) Gimnazjum matem. przyr. Król. Huta 32 pkt., nagroda III.
9) Państw. Gimnazjum Katowice druż. I. 32 pkt., nagr. III.

Dalsze miejsca:

10) Gimnazjum Tarnowskie Góry 31 pkt. — miejsce 4.
11) Gimnazjum Pszczyna 27 pkt. — miejsce .
12) Gimnazjum mat. przyr. Katowice 23 pkt. — miejsce 6. na 25 punktów ogólnych.
13) Seminarjum Mysłowice druż. II. 23 pkt. — miejsce 7., na 231 punktów ogólnych.
14) Szkoła Handlowa Katowice 23 pkt. — miejsce 8, na 230 punktów ogólnych.
15) Szkoła Handlowa Królewska Huta 21 pkt. — miejsce 9.
16) Gimnazjum Państw. Katowice druż. II. 20 pkt. — miejs. 10.
17) Gimnazjum Szarlej 18 pkt. — miejsce 11.
18) Państw. Gimnazjum Katowice, druż. III., 18 pkt. — m. 12.
19) Progimnazjum Żory 17 pkt. — miejsce 12.

Ogółem zgłoszonych było:

1) uczennic do koszykówki i siedmioboju . .	122	442
2) uczniów do obu wieloboji	320	

wycofały lub niedokończyły zawodów:

3) z drużyn żeńskich	12	43
4) z drużyn męskich	31	
Dokończyło razem: . .		399

uczniów i uczennic.

Zawody zostały zakończone dnia 25. czerwca 1927 r. o godz. 17-tej przemówieniem reprezentanta Wydziału Oświecenia Publicznego, oraz rozdaniem nagród zwycięskim drużynom.

Za Wojewodę:
Dr. Ręgorowicz (—)
Naczelnik Wydziału.

34.

WIADOMOŚCI OSOBISTE.

P Wojewoda rozporządzeniem z dnia 26. X. 1927 r. zamianował p. **Ludwika Kapelana** tymcz. kierownika szkoły w Imielinie i p. **Szczepana Trembaczewskiego** kierownika szkoły w Murckach członkami komisji egzaminacyjnej dla egzaminu kwalifikacyjnego nauczycieli szkół powszechnych do końca roku szkolnego 1927/28.

Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zamianował:

1) reskryptem z dnia 25. października 1927 Nr. I 13852/27 p. **Józefa Syskę** stałym nauczycielem państw. seminarjum nauczyc. męskiego w Mysłowicach od dnia 1. września 1927,

2) reskryptem z dnia 25. października 1927 Nr. I 13850/27 p. **Henryka Wójcika** stałym nauczycielem państw. seminarjum naucz. męskiego w Tarnowskich Górach od dnia 1. września 1927.

35.

KONKURSY.

Wydział Oświecenia Publicznego ogłasza konkurs **na posadę stałego kierownika**

a) szkoły I powszechnej 8-klasowej w **Bielszowicach;**

b) szkoły powszechnej 6-klasowej w **Gostyni;**

c) szkoły powszechnej 4-klasowej w **Ochojcu** pow. pszczyński;

d) szkoły powszechnej 7-klasowej w **Gierałtowicach** (organistostwo, mieszkanie służbowe, ogród, pole, stacja kolejowa w miejscu);

e) szkoły powszechnej 6-klasowej w **Skrzyszowie** (organicznie połączona z organistostwem);

f) 3-klasowej szkoły katolickiej w **Ruptawie** (organicznie połączona z organistostwem).

Termin wnoszenia podań upływa z dniem 31. marca 1928.

36.

Komunikaty Ministerstwa W. R. i O. P.

W sprawie wykluczenia Wojciecha Nowickiego z zakładów naukowych.

Wojciech Nowicki, syn Andrzeja, urodzony dnia 29. marca 1908 r. w Nowiu (powiat śremski), wyznania rzymsko-katolickiego, nie może być przyjęty do żadnej szkoły średniej ogólnokształcącej, zawodowej, lub seminarjum nauczycielskiego na terenie Państwa Polskiego, ani też dopuszczony do egzaminu z programu tych szkół bez zezwolenia Ministerstwa.

(Nr. II. 14462/27).

W sprawie broszur z cyklu „O wyborze zawodu“.

Ministerstwo zwraca uwagę na ukazanie się kompletu broszur z cyklu „O wyborze zawodu“, wydanego staraniem Polskiego Towarzystwa Eugenicznego w Warszawie. Broszury te nadają się do bibljotek szkolnych uczniowskich. Komplet, składający się z 3 broszur, kosztuje 2 zł 40 gr. Skład główny: Warszawa, ul. Żórawia 28, Polskie Towarzystwo Eugeniczne.

(Nr. II. P. 16865/27).

37.

OGŁOSZENIE.

W tych dniach wyszedł z druku:

Wyższy Kurs Nauczycielski

przepisy i wskazówki dla użytku nauczycielstwa szkół powszechnych

przez A. Marcinkowskiego i J. Pilcha.

Zawiera wyczerpujące informacje co do warunków przyjęcia na państwowy Wyższy Kurs Nauczycielski, organizowania prywatnych Wyższych Kursów Naucz. i uczęszczania na nie oraz przygotowania i zdawania egzaminu w charakterze eksternów.

Niezbędny dla wszystkich, którzy zamierzają zdawać egzamin na Wyższym Kursie Nauczycielskim.

Cena egzemplarza 2 zł., z posyłką pocztową polec. 2.55 zł., za pobraniem 2.95 zł.,

Przy zakupnie 10 egzemplarzy — jedenasty bezpłatnie. Nabyć można u **prof. J. Pilcha, Kraków, ul. Długa 47.**

Cena nr. 2 . . . . zł 1,00
płatnych zaraz po otrzymaniu numeru.
Nr. konta czekowego . P. K. O. 301 973

Cena ogłoszeń:
ała strona 50 zł, 1/2 strony 25, 1/4 strony 12 zł 50 gr
Adres Redakcji i Administracji
»Dziennik Urzędowy Wydziału Oświecenia Publ.«
Katowice, szkoła Szafranka, ul. Szafranka.

Tłoczono w Drukarni Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach.

